

ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมการใช้เงินในกลุ่มนักศึกษาไทยระดับปริญญาตรี ด้วยการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล¹

แหวววรรณ กิ่งไทรภพ²

นักสิทธิ์ ศักดาพัฒน์³

บทคัดย่อ

การวิจัยความสัมพันธ์เรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของจิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้เงิน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 807 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ใช้เครื่องมือวัดแบบมาตราประเมินรวมค่าตัวแปร จำนวน 13 ชุด แบบวัดทุกชุดผ่านการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลด้วยแบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น พบว่า สถานการณ์มีอิทธิพลทางตรงไปยังพฤติกรรมการใช้เงิน ($R^2 = 0.609$) และจิตลักษณะเดิมกับสถานการณ์มีอิทธิพลทางอ้อมไปยังพฤติกรรมการใช้เงิน โดยผ่านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ($R^2 = 0.819$) จึงกล่าวได้ว่า จิตลักษณะตามสถานการณ์เป็นตัวแปรเชื่อมที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการใช้เงินของนักศึกษา ผลการวิจัยนี้ได้ชี้แนะทางการวิจัยที่สำคัญและแนวทางในการเสริมสร้างพฤติกรรมการใช้เงินของนักศึกษา

คำสำคัญ ปัจจัยเชิงเหตุ พฤติกรรมการใช้เงิน นักศึกษาระดับปริญญาตรี การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล

¹บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยเชิงเหตุแบบบูรณาการทางจิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้เงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี"

²ดร. อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย e-mail: beegramma@hotmail.com

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย e-mail: naksit9@gmail.com

Causal factors of spending behavior by Thai undergraduate students: a path analytic approach¹Vaewan Kongtraipop²Naksit Sakdapat³**Abstract**

This correlational study aimed to investigate the direct and indirect effects of psychological and situational factors on spending behavior. A sample group of 807 undergraduate students was selected using multi-stage sampling. The study's measuring instruments comprised 13 sets of summated rating scales, and measuring tools were analyzed for confirmatory factor analysis. The results of path analysis by a linear structural relationship model revealed that situational factors directly affect spending behavior ($R^2 = 0.609$), and situational factors and psychological traits indirectly affect spending behavior via psychological states ($R^2 = 0.819$). In other words, the psychological states were a linking variable that directly influence the spending behavior of students. These results have important implications for further research and promoting interventions.

Keywords: Antecedents, Spending behavior, Undergraduate students, Path analysis

¹This research paper is part of the study, "Psychosocial factors and situational factors correlated with the spending behavior of undergraduate students."

²Lecturer in Modern Retail Business Management, Faculty of Business Administration, University of the Thai Chamber of Commerce, e-mail: beegramma@hotmail.com.

³Assistant Professor in Interdisciplinary Studies, Faculty of Humanities, University of the Thai Chamber of Commerce, e-mail: naksit9@gmail.com.

บทนำ

คนที่เกิดในช่วง Gen Z (ผู้ที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2540 – 2555) เป็นวัยที่ยังอยู่ในระบบการศึกษามีพฤติกรรมทางการเงินโดยเฉพาะเรื่องการออมเงิน ทักษะคิดทางการเงิน การตัดสินใจทางการเงินและการวางแผนการเงินในระดับที่ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับช่วงวัยอื่น ๆ สอดคล้องกับผลสำรวจทักษะทางการเงินของคนไทยโดยธนาคารแห่งประเทศไทย ร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติปี 2563 ซึ่งคนวัยนี้ส่วนใหญ่ยังไม่มีรายได้จากการทำงาน และขาดการวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างรอบคอบอีกทั้งยังขาดประสบการณ์ในการดำรงชีวิตและยังต้องเผชิญสถานการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเช่น สถานการณ์ทางเศรษฐกิจหลังช่วงโควิด ภาวะเงินเฟ้อ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามปัญหาตามที่กล่าวมาควรได้รับการพัฒนาปลูกฝังและสร้างการตระหนักรู้เรื่องการเงินตั้งแต่วัยเยาว์ยังเป็นนักศึกษาเพราะเมื่อเข้าสู่วัยทำงานจะได้มีการวางแผนและการเตรียมความพร้อมด้านการเงินเพื่อให้เกิดการสร้างพฤติกรรมทางการเงินที่เหมาะสมและมีความมั่นคงด้านการเงินส่วนบุคคล ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจว่าจะมีสาเหตุประการใดที่ทำให้นักศึกษามีพฤติกรรมทางการเงินที่แตกต่างกัน บทความวิจัยเรื่องนี้จึงเป็นการศึกษาปัจจัยเชิงเหตุทั้งด้านจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการเงินของนักศึกษาปริญญาตรี โดยใช้สถิติการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนานักศึกษาไทยให้มีพฤติกรรมทางการเงินที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของจิตลักษณะเดิม สถานการณ์ จิตลักษณะตามสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

การประมวลเอกสาร

การวิจัยนี้ได้ใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism model) (Magnusson & Endler, 1977) เป็นกรอบแนวคิดหลักในการวิจัยในการกำหนดกลุ่มตัวแปรต่างๆ และความสัมพันธ์ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

พฤติกรรมทางการเงิน : ตัวแปร ความหมาย

ทักษะด้านการเงินเป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญของชีวิตเนื่องจากมนุษย์นั้นมีความต้องการที่ไร้ขอบเขต และการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบันต่างอาศัยเงินเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนสิ่งที่จะมาตอบสนองความต้องการของมนุษย์ การใช้จ่ายเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์นั้นจึงควรมีการจัดการที่ดีเพื่อให้เกิดเป็นพฤติกรรมทางการเงินที่เหมาะสม ในอดีตมีนักวิจัยศึกษาพฤติกรรมทางการเงิน เช่น Sombatwattana (2016) ศึกษาพฤติกรรมทางการเงินของข้าราชการครู Limsuwanrot (2019) ศึกษาการวางแผนทางการเงินในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย Chaithi (2013) ศึกษาพฤติกรรมทางการเงินของนักศึกษาปริญญาตรี Sanwiroj (2010) ศึกษาพฤติกรรมทางการเงินของนักศึกษาปริญญาตรี สำหรับการวิจัยนี้ได้แบ่งพฤติกรรมทางการเงินออกเป็น 3 ด้าน (Mcvea, 2005; Bank of Thailand, 2020) คือ 1) พฤติกรรมการออม หมายถึง การกระทำของนักศึกษาที่แสดงออกถึงวิธีการจัดสรรเงินจากรายได้ที่ได้รับ โดยการนำมาเก็บออมไว้ส่วนหนึ่ง ผ่านรูปแบบการออมประเภทต่าง ๆ เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ในอนาคต การปฏิบัติเกี่ยวกับเงินออมที่ดี การทำงานประมาณรายได้และรายจ่ายเพื่อจะทราบว่ามีเงินเหลือที่จะเก็บออมได้ รายได้ที่ได้รับจากการออมและนำไปลงทุนต่อ (Re-investment) ในอดีตมีผู้ทำการศึกษาเช่น Chaisiri (2019) พฤติกรรมการออมของประชาชน Ratchaphatayakom (2011) พฤติกรรมทางการเงินที่โครงการธนาคารโรงเรียน 2) พฤติกรรมการไต่ระดับทางการเงิน หมายถึง การกระทำของนักศึกษาที่แสดงออกถึงการพิจารณาใช้จ่ายในการเลือกซื้อสินค้าหรือบริการ

ซึ่งนักศึกษาจะต้องมีการพิจารณาในแง่ของความจำเป็นในการใช้งาน จำนวนสินค้าที่จะซื้อ ช่วงเวลาที่จะเลือกซื้อ รวมทั้งรูปแบบที่จะเลือกชำระสินค้าชนิดนั้น ๆ การประเมินศักยภาพของตนเองในการใช้จ่าย การประเมินทางเลือกเพื่อให้ได้สินค้าในราคาถูกและมีคุณภาพไม่ต่างกัน และกระบวนการหลังการไต่ตรงการใช้จ่ายเงิน ในอดีตมีผู้ทำการศึกษา เช่น Tangchitprattana (2019) พฤติกรรมการซื้อสินค้าอย่างมีวิจารณญาณ Ratchaphatayakom (2011) พฤติกรรมประหยัดการใช้จ่ายและ 3) พฤติกรรมการตั้งเป้าหมายทางการเงิน หมายถึง การกระทำของนักศึกษาที่แสดงออกถึงวิธีการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติเรื่องการเงิน การวางแผนทางการเงินซึ่งอาจมีหลายเป้าหมาย และมีการพิจารณาลำดับความสำคัญของแต่ละเป้าหมายทั้งในระยะต้น ระยะกลาง ระยะยาว ในอดีตมีผู้ทำการศึกษาเช่น Phasri (2021) การตั้งเป้าหมายด้านการเงินในชีวิต Limsuwanrot (2019) การวางแผนทางการเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย Sombatwattana (2017) การตั้งเป้าหมายการออม

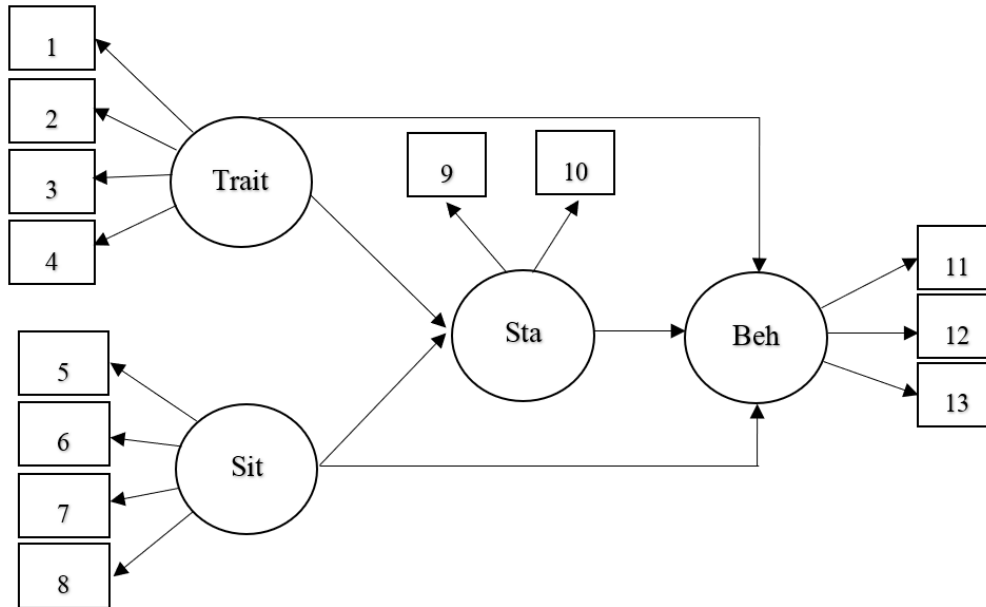
ปัจจัยเชิงเหตุด้านจิตลักษณะเดิมที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะตามสถานการณ์ การวิจัยในอดีตมักปรากฏว่าจิตลักษณะเดิมได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน การประเมินแก่นแห่งตน ความรู้ด้านการเงิน และจิตพอเพียง มีความเกี่ยวข้องกับจิตลักษณะตามสถานการณ์คือ 1) ทักษะคิดต่อพฤติกรรมที่น่าปรารถนา เช่น มีทัศนคติที่ดีต่อการวางแผนทางการเงินเพื่อเตรียมตัวในวัยเกษียณ (Nakhon, 2007) มีทัศนคติที่ดีต่อการออมทำให้มีโอกาสในการออมมากขึ้น (Seritrakun, 2014) มีทัศนคติที่ดีต่อการใช้จ่ายเงินให้เกิดความคุ้มค่า (Limsuwanrot, 2019) 2) การรับรู้และความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมที่น่าปรารถนา เช่น การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการออม (Sombatwattana, 2017) การปลูกฝังอบรมนักเรียนด้านการประหยัดค่าใช้จ่ายและออมเงิน (Ubonsai, 2012) การรับรู้ประโยชน์จากกิจกรรมรณรงค์การประหยัดและเก็บออมเงิน (Ratchaphatayakom, 2011)

ปัจจัยเชิงเหตุด้านสถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้จ่ายเงิน การวิจัยในอดีตมักปรากฏว่าสถานการณ์ได้แก่ สถานภาพการเงินของตนเองและครอบครัว การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านเศรษฐกิจ อิทธิพลจากเพื่อนและคนรอบข้าง และการตัดสินใจและประเมินความสามารถการใช้จ่ายเงิน มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินคือ 1) การจัดการการเงินส่วนบุคคลที่มีผลต่อพฤติกรรมการออม (Kowahakul, 2016) การจัดการการเงินและหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกร (Samutcheewa, 2013) การวางแผนและการจัดการทางการเงินของแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีการหย่าร้าง (Panmueng, 2017) 2) การรับรู้ข่าวสารทางการเงิน (Piamsiltham, 2017) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเงิน (Nakhon, 2007) 3) อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนกับพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินของนิสิตระดับปริญญาตรี (Panthongkhum & Numniem, 2016) การมีแบบอย่างที่ดีทางการเงิน (Piamsiltham, 2017) การสนับสนุนให้เพื่อนประหยัดเก็บออมและนำฝากเงิน (Ratchaphatayakom, 2011) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมการออม (Sombatwattana, 2017) 4) อิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า (Chuaychunoo, 2016) อิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านธุรกรรมการค้าผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพลังเศรษฐกิจผู้หญิง (Juntavong & Pooripakdee, 2018)

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานถูกกำหนดจากการประมวลเอกสารตามรูปแบบทฤษฎีสัมพัทธ์นิยม (Interactionism model) (Magnusson & Endler, 1977) เป็นหลักตั้งนั้นตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะเดิม จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน การประเมินแก่นแห่งตน ความรู้ด้านการเงิน จิตพอเพียง และตัวแปรในกลุ่มสถานการณ์ จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ สถานภาพการเงินของตนเองและครอบครัว การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านเศรษฐกิจ อิทธิพลจากเพื่อนและคนรอบข้าง การตัดสินใจและประเมินความสามารถการใช้จ่ายเงิน มีอิทธิพลทางตรงต่อกลุ่มพฤติกรรมการใช้จ่ายเงิน จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่

พฤติกรรมการออม พฤติกรรมการไต่ตรงการใช้จ่าย พฤติกรรมการตั้งเป้าหมายทางการเงิน และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ทศนคติต่อพฤติกรรมการใช้จ่าย และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการใช้จ่าย เป็นไปตามภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 โมเดลตั้งต้น (สมมติฐานในการวิจัย)

หมายเหตุ Sit: สถานการณ์ Trait: จิตลักษณะเดิม Sta: จิตลักษณะตามสถานการณ์ Beh: พฤติกรรมการใช้จ่ายของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 1: ลักษณะมุ่งอนาคต
 ควบคุมตน 2: การประเมินตนเอง 3: ความรู้ด้านการเงิน 4: จิตพอเพียง 5: สถานภาพการเงินของตนเองและครอบครัว 6: การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านเศรษฐกิจ 7:
 อิทธิพลจากเพื่อนและครอบครัว 8: การตัดสินใจและประเมินความสามารถใช้จ่ายเงิน 9: ทศนคติต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายเงิน 10: การรับรู้ความสามารถในการควบคุม
 พฤติกรรมการใช้จ่ายเงิน 11: พฤติกรรมการออม 12: พฤติกรรมการไต่ตรงการใช้จ่ายเงิน 13: พฤติกรรมการตั้งเป้าหมายทางการเงิน

วิธีการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling Method) เนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่และเพื่อให้ครอบคลุมกับขนาดของประชากรอย่างกว้างขวาง โดยได้กำหนดการสุ่มตัวอย่างคือ 1) สุ่มพื้นที่ตั้งแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) 2) พื้นที่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ 4 แห่ง และมหาวิทยาลัยกำกับของเอกชน 4 แห่ง 2) คณะแบ่งออกเป็น คณะทางด้านวิทยาศาสตร์ คณะทางด้านมนุษยศาสตร์ และคณะทางด้านบริหารธุรกิจ 3) นักศึกษาระดับปริญญาตรี ทำการสุ่มกลุ่มของนักศึกษาอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลากแบ่งเป็น กลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 กับกลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 4) จำนวนนักศึกษาเท่ากับ 15 คน (8x3x2x15) รวมทั้งสิ้นอย่างน้อย 720 คน โดยเริ่มเก็บข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา 2565

เครื่องมือวัด แบบวัดในการวิจัยนี้โดยส่วนใหญ่เป็นแบบวัดชนิดมาตราประเมินรวมค่า (Summated Rating Scales) ประกอบด้วยประโยคต่างๆ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตรา 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ค่าทางสถิติที่คำนวณจากนักศึกษาจำนวน 160 คน ที่ได้ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างแสดงถึงคุณภาพของแบบวัด เครื่องมือในการวิจัยนี้มี

จำนวน 13 แบบวัดและซีวี่สังคัมภูมิล้าง 1 ชุด รวมทั้งทำการวิเคราะห์หึ่งค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) อยู่ในตาราง 1 และมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง เป็นแบบวัดโดยให้นักศึกษารายงานความสามารถของตนเองที่รู้จักการคิด การคาดการณ์ไกลและการกำหนดเป้าหมายให้กับตนเอง (Bhanthumnavin, 2004) การได้รับผลในอนาคต สามารถคิดวางแผนเพื่อดำเนินการ อย่างเป็นขั้นตอนและมีความซับซ้อนหลายชั้น (Devolder & Lens, 1982) โดยแบบวัดนี้จะแบ่ง ออกเป็น 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ลักษณะมุ่งอนาคต (Future Orientation) คือ คาดการณ์ถึงผลเสียเลยคิดป้องกัน ไม่คิดถึงอนาคตมากไปกว่าปัจจุบัน รู้สาเหตุปัจจุบันของผลดีในอนาคต และ 2) ควบคุมตนเอง (Self-Control) คือ อดทนได้ไม่คิดเปลี่ยนใจ การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการ รู้ว่าตนเองทำอะไรก่อน หรืออะไรสามารถทำภายหลังได้ ทำตามขั้นตอน และผลเสียของการขาดการควบคุมตนเองให้กระทำอย่างเหมาะสม แบบวัดที่ใช้เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบวัดของ (Boualar, 2018; Bhanthumnavin, 1997; Bhanthumnavin, 2008, 2013; Praneetvatakul, 2017; Duanginta, 2006; Thorensen & Mahoney, 1974) 2) แบบวัดการประเมินตนเองแห่งตน เป็นแบบวัดที่รายงานการรับรู้และยอมรับข้อสรุปของการประเมินตนเอง ในการใช้ชีวิตประจำวันของนักศึกษา ซึ่งแสดงถึงบุคลิกภาพ 4 ประการ ตามแนวคิดของ Judge, Locke, Erez & Bono (2005) ได้แก่ 1) ความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) เป็นการมองเห็นคุณค่าของตนเอง 2) ประสิทธิภาพแห่งตนโดยทั่วไป (Generalized self-efficacy) เป็นการประเมินว่าตนจะสามารถทำได้ดีขนาดไหนในสถานการณ์ต่างๆ 3) ความมั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) เป็นแนวโน้มของการมีวิธีการคิดหรือการอธิบายที่เน้นแง่ลบ มีการระมัดระวังตนเอง และ 4) ความเชื่ออำนาจในตน (Locus of control) เป็นการเสริมกำลังที่มีแหล่งมาจากความประพฤติ และทัศนคติของบุคคลนั้นๆ เป็นความคิดที่ว่าความสำเร็จและความล้มเหลวที่เกิดขึ้นกับตนเป็นผลมาจากความสามารถ หรือการกระทำของตนเอง เมื่อประสบความล้มเหลวก็จะมีพยายามเพื่อให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีของ Rotter (1966) ที่เน้นความเชื่อในการที่ตนจะใช้เวลาพยายาม เพื่อทำให้เกิดความสำเร็จ แบบวัดที่ใช้เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบวัดของ Judge, Locke, Erez & Bono (2005) 3) แบบวัดความรู้ด้านการเงิน เป็นการรายงานความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเงินของนักศึกษาโดยมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรู้ด้านการเงิน (Financial Literacy) 2) การใช้จ่ายอย่างฉลาด (Use Money Wisely) 3) การเก็บออม (Saving) และ 4) การลงทุน (Investment) สำหรับแบบวัดที่ใช้เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง 4) แบบวัดจิตพอเพียง เป็นการรายงานการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy)(Mongsawad, 2007; Sarapirom & Sarkar, 2018) มาปรับใช้กับการดำเนินชีวิต โดยมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความพอประมาณ (Moderation) เป็นการแสดงถึงการกระทำของบุคคลในลักษณะที่ไม่มากและไม่น้อยเกินไป โดยที่ไม่เป็นการเบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่น 2) ความมีเหตุผล (Reasonable) เป็นการที่บุคคลมีการพิจารณาอย่างรอบคอบด้วยวิธีการต่าง ๆ ว่าสิ่งใดเป็นความจริงเกี่ยวกับสาเหตุและผลที่จะนำไปสู่ความพอเพียง และ 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว (Resilience) เป็นความสามารถที่จะปรับตัวให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และพร้อมรับผลกระทบทั้งด้านที่ดีและไม่ดีในอนาคต รวมทั้งมีความคิดและมีวิจารณญาณในการตัดสินใจเลือกที่จะยอมรับหรือปฏิเสธการชักจูงจากฝ่ายต่าง ๆ (Bhanthumnavin, 2007; 2009) แบบวัดที่ใช้เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบวัดของ (Bhanthumnavin, 2007; 2009; Meekun, 2008; Bhanthumnavin & Vanintanon, 2008; Liewwarin, 2008)

กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) แบบวัดสถานการณ์การเงินของตนเองและครอบครัว เป็นการรายงานการรับรู้ของนักศึกษาถึงสภาพทางการเงิน ทั้งของตนเองและครอบครัว ผ่านการวางแผนและบริหารจัดการเงิน (Financial Management Tools) (Thanyawatpornkul, 2020) เช่น การทำบัญชีรายรับรายจ่าย

(Ledger) การทำงานบุคคลส่วนบุคคล (Personal Balance Sheet) การจัดสรรเงินสำรองฉุกเฉิน (Emergency Supplies Reserve Allocation) การจัดสรรเงินสำหรับการออม (Allocating Money for Savings) (Sitthiphan, 2009) โดยแบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ สถานภาพการเงินของตนเอง (Own financial status) และสถานภาพการเงินของครอบครัว (Family financial status) แบบวัดที่ใช้เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง 2) แบบวัดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านเศรษฐกิจ เป็นการวัดการรับรู้กระบวนการเลือกรับสาร (Selective Processes) (Mcquail, 2000) และความสนใจเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารด้านเศรษฐกิจจากสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น ผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย (Social Media) อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ หรือการสืบค้นข้อมูล (Search) หรือเข้าได้รับการอบรม หรือฟังการประชุมด้านเศรษฐกิจ หรือผ่านตัวบุคคลที่ถ่ายทอดประสบการณ์ความรู้ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งความรู้ความเข้าใจและทัศนสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง โดยมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) การเลือกจดจำ (Selective Retention) (Mowen & Minor, 1998) สำหรับแบบวัดที่ใช้เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง 3) แบบวัดอิทธิพลจากเพื่อนและคนรอบข้าง เป็นแบบวัดการรายงานการรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับการได้รับอิทธิพลจากเพื่อนและบุคคลใกล้เคียง (Subjective Norm) หรือการพักอาศัยอยู่ร่วมกันเกิดการถ่ายทอดประสบการณ์หรือกลุ่มบุคคลที่ทำกิจกรรมร่วมกันบ่อยๆ หรือได้รับอิทธิพลทางสังคม (Social Influence) (Venkatesh, Morris, Davis & Davis, 2003) มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้เงิน โดยอิทธิพลรูปแบบนี้จะโน้มน้าวใจให้นักศึกษาล้อยตามและมีผลถึงการแสดงออกของพฤติกรรมเปลี่ยนแบบตามๆ กัน (Imitation Behavior) (Bhanthumnavin, 2015) โดยแบบวัดนี้มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การชักจูงใจ (Persuasion) 2) การคล้อยตาม (Conformity) 3) การยอมทำตาม (Compliance) 4) การเชื่อฟัง (Obedience) (Sutin, 2008) แบบวัดที่ใช้เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง 4) แบบวัดการตัดสินใจและประเมินความสามารถการใช้เงิน เป็นการรายงานการกระทำของนักศึกษาที่แสดงออกถึงกระบวนการของการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการใช้เงิน (Process of decision making) (Plunkett & Attner, 1994) และการเลือกจากทางเลือกที่มีความหลากหลายนำไปสู่การปฏิบัติ (Analyze the alternatives) และสามารถพิจารณาเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือกได้โดยให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานการณ์นั้นๆ (Select the best alternative) เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ (Achieve the desired aim) และนำข้อมูลต่างๆ ข้อคิดเห็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเงินมาวิเคราะห์ เพื่อประเมินศักยภาพและความสามารถในการใช้เงิน (Establish a control and evaluation) (Stufflebeam & Shinkfield, 2007) แบบวัดที่ใช้เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ ประกอบด้วย 2 ตัวแปร ได้แก่ 1) แบบวัดทัศนคติต่อพฤติกรรมการใช้เงิน เป็นแบบวัดการประเมินค่าความรู้สึกนึกคิดภายในจิตใจของนักศึกษาเกี่ยวกับการมองเห็นประโยชน์ซึ่งมีทั้งความรู้สึกชอบ พอใจ เรียกว่า ทัศนคติที่ดี (Positive Attitude) และความรู้สึกไม่ชอบ ไม่พอใจ เรียกว่า ทัศนคติด้านลบ (Negative Attitude) และความสำคัญของพฤติกรรมการใช้เงิน รวมทั้งความรู้สึกชอบหรือพอใจ (Affective Component) ความเข้าใจหรือส่วนของความเชื่อ (Cognitive Component) ในการกระทำพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งมีองค์ประกอบทั้งหมด 3 ประการ คือ 1) การเห็นประโยชน์ หรือการเห็นโทษ 2) ความรู้สึกชอบ หรือความรู้สึกไม่ชอบ (Affective Component) 3) การที่จะกระทำ หรือพร้อมจะหลีกเลี่ยง (Avoidance) ที่จะกระทำ (Behavior Component) (Ajzen, 1988) แบบวัดที่ใช้เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง 2) แบบวัดการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการใช้เงิน เป็นแบบวัดที่นักศึกษารายงานการรับรู้เกี่ยวกับความสามารถของตนในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control) (Ajzen, 2002) ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เงิน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการใช้เงินอย่างเหมาะสม (Bandura, 1993) โดยมีองค์ประกอบดังนี้ 1) ความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการควบคุม (Control Beliefs)

2) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control) (Phaopun, 2008) แบบวัดที่ใช้เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

กลุ่มตัวแปรพฤติกรรมทางการเงิน ประกอบด้วย 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) แบบวัดพฤติกรรมการออม เป็นการรายงานการแสดงออกของนักศึกษาต่อการออมกับการบริโภคในวัฏจักรชีวิต (The Life Cycle Hypothesis of Saving) (Ando & Modigliani, 1963) การเก็บเงิน (Saving) การจัดสรรเงินจากรายได้ที่ได้รับ (Income Allocation) การออมกับกระแสรายได้และรายจ่าย (Saving Theory) (Smyth, Montgomery & Flavin, 1993) การออมผ่านการลงทุนโดยอาศัยความพึงพอใจแห่งเวลา (Time Preference Theory) (Rothbard, 1991) เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ซึ่งเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้วยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออมและมองเห็นประโยชน์เกิดขึ้น แบบวัดที่ใช้เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง 2) แบบวัดพฤติกรรมการไตร่ตรองการเงิน เป็นการรายงานการกระทำของนักศึกษาที่แสดงออกถึงการคิดไตร่ตรอง (Reflective thinking) (Baron, 1983) การพิจารณาใช้จ่ายในการเลือกซื้อสินค้าหรือบริการหรือการใช้เหตุผล (Reasoning) ซึ่งนักศึกษาจะต้องมีการพิจารณาในแง่ของความจำเป็นในการใช้งานหรือการใช้กระบวนการทางคิด (Intellectualization) ในการประเมินจำนวนสินค้าที่จะซื้อ ช่วงเวลาที่จะเลือกซื้อเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าทางด้านราคา รวมทั้งรูปแบบที่จะเลือกชำระสินค้านั้นๆ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด หรือการประเมินทางเลือก (Suggestion) รวมถึงการคิดในกระบวนการหลังการไตร่ตรอง (Post-reflective) (Dewey, 1933) แบบวัดที่ใช้เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง 3) แบบวัดพฤติกรรมการตั้งเป้าหมายทางการเงิน เป็นการรายงานการกระทำของนักศึกษาที่แสดงออกถึงวิธีการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติเรื่องการเงิน ซึ่งอาจมีหลายเป้าหมาย และจะมีการพิจารณาลำดับความสำคัญของแต่ละเป้าหมายในแต่ละช่วงเวลา (Maslow's hierarchy of needs) Maslow (1943) โดยมี 5 องค์ประกอบได้แก่ การตั้งเป้าหมายการเงินเพื่อความต้องการพื้นฐาน (Physiological Needs) การตั้งเป้าหมายการเงินเพื่อความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) การตั้งเป้าหมายการเงินเพื่อความต้องการความรัก (Belonging and Love Needs) การตั้งเป้าหมายการเงินเพื่อความต้องการที่จะรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า (Esteem Needs) การตั้งเป้าหมายการเงินเพื่อความต้องการที่จะเข้าถึงศักยภาพของตนเอง (Self-actualization) แบบวัดที่ใช้เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

จริยธรรมการวิจัย ผ่านการรับรองมาตรฐานวิจัยจริยธรรมในมนุษย์ (UTCCEC/Expedited009/2565)

วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล แบบวัดในการวิจัยนี้มีจำนวน 13 ชุด ได้จัดเป็น 2 ลำดับ (แบบ A กับแบบ B) โดยมีการสลับลำดับแบบวัด เพื่อควบคุมอิทธิพลแทรกซ้อนจากการตอบก่อนหรือตอบหลังของแต่ละชุด โดยให้นักศึกษาตอบเพียงแบบเดียวเท่านั้น ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยขออนุญาตอาจารย์ผู้สอน ประมาณ 1 ชั่วโมง สำหรับให้นักศึกษาตอบแบบวัด ซึ่งก่อนการตอบแบบวัด ผู้วิจัยได้อธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีการตอบ สิทธิผู้ตอบ และเอกสารแสดงความยินยอมผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย (Consent Form) เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการวิจัยจริยธรรมในมนุษย์ (National Policy and Ethical Guidelines for Human Research) (National Research Council of Thailand, 2019) จากนั้นเมื่อเสร็จสิ้นผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบข้อมูลและมอบของสมนาคุณให้เป็นการตอบแทน

สถิติที่จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัยนี้มี 2 ประเภทดังนี้ ประเภทแรกสถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบวัด เช่น การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Discrimination) ด้วย t-test และการหาค่าความสัมพันธ์

รายชื่อกับแบบวัด (Item-total correlation) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) การหาค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) ตลอดจนสถิติเบื้องต้น เช่น ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าร้อยละ (Percentage) สถิติอ้างอิง (Inferential Statistic) เป็นต้น ประเภทที่สอง สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การวิเคราะห์หัตถิพลเชิงเส้น (Path Analysis) ด้วยแบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (Linear Structural Relationship Model : LISREL Model) แบบใช้ตัวแปรแฝง (Latent Variables) (Cadwallader, 1987) เพื่อทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis testing) ว่าโมเดลตามสมมติฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่

ตาราง 1 คุณภาพของเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัย

ชุดชื่อตัวแบบวัด	จำนวนข้อที่ใช้จริง	พิสัยค่า t	ค่าความเชื่อมั่น (α)	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)							
				ค่า χ^2	df	P-value ($p > 0.05$)	RMSEA (≤ 0.06)	CFI (≥ 0.95)	TLI (≥ 0.95)	SRMR (≤ 0.08)	
1.แบบวัดพฤติกรรมกรรมการออม*	16	2.876 – 10.623	0.80	58.729	58	0.4653	0.034	0.964	0.974	0.078	
2.แบบวัดพฤติกรรมกรรมการใช้เงิน*	14	3.791 – 9.364	0.72	62.348	62	0.4124	0.043	0.972	0.982	0.076	
3.แบบวัดพฤติกรรมกรรมการตั้งเป้าหมายทางการเงิน*	14	3.128 – 8.541	0.73	64.375	61	0.4379	0.039	0.986	0.984	0.077	
4.แบบวัดทัศนคติต่อพฤติกรรมกรรมการใช้เงิน*	14	2.925 – 8.928	0.71	62.284	59	0.3372	0.045	0.962	0.968	0.074	
5. แบบวัดการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมกรรมการใช้เงิน*	14	3.182 – 9.334	0.79	56.372	53	0.3975	0.048	0.975	0.969	0.073	
6. แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	12	2.385 – 8.625	0.81	53.697	52	0.3522	0.041	0.973	0.977	0.071	
7. แบบวัดการประเมินแก่ตนเอง	12	2.594 – 7.963	0.83	49.645	46	0.4391	0.038	0.971	0.974	0.079	
8. แบบวัดความรู้ด้านการเงิน*	14	3.432 – 6.672	0.73	59.892	59	0.3979	0.043	0.973	0.978	0.073	
9. แบบวัดจิตพอเพียง	12	3.672 – 6.308	0.78	62.958	58	0.3312	0.039	0.971	0.982	0.074	
10.แบบวัดสถานภาพการเงินของตนเองและครอบครัว*	12	2.687 – 9.469	0.77	59.891	57	0.4658	0.047	0.986	0.979	0.072	
11. แบบวัดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านเศรษฐกิจ*	12	3.244 – 10.298	0.84	65.923	61	0.3964	0.038	0.994	0.975	0.073	
12. แบบวัดอิทธิพลจากเพื่อนและคนรอบข้าง*	14	2.876 – 6.927	0.72	61.723	59	0.4367	0.044	0.995	0.984	0.071	
13. แบบวัดการตัดสินใจและประเมินความสามารถการใช้เงิน*	12	2.635 – 7.624	0.71	62.631	58	0.4378	0.034	0.992	0.987	0.075	
13. แบบวัดการตัดสินใจและประเมินความสามารถการใช้เงิน*	12	2.635 – 7.624	0.71	62.631	58	0.4378	0.034	0.992	0.987	0.075	

หมายเหตุ: *เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการวิจัยนี้ **ในการวิจัยนี้ให้ความสำคัญกับค่า t มากกว่าค่า r โดยเกณฑ์การคัดเลือกข้อคือ ค่า t ≥ 2.00 และค่า r ≥ 0.20 , CFA ใช้เกณฑ์ผ่าน 3 ใน 5 เกณฑ์ขึ้นไปโดยเฉพาะเมื่อค่า χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี เก็บข้อมูลได้ทั้งสิ้น 829 คน คัดแบบวัดที่ตอบเกี่ยวกับตัวแปรอิสระและตัวแปรตามได้สมบูรณ์ เหลือ 807 คน เป็นเพศชาย 58.40% อายุน้อย (≤ 20 ปี) 65.90% เรียนสาขาบริหารธุรกิจ 67.30% เกรดเฉลี่ยมาก (> 3.00) 51.30% นักศึกษามีภูมิลำเนาอยู่ในบริเวณภาคกลาง 73.50% นักศึกษามีพี่น้อง 80.50% พักอาศัยอยู่กับบิดามารดา 50.70% การศึกษาของบิดาต่ำกว่าปริญญาตรี 59.50% การศึกษาของมารดาต่ำกว่าปริญญาตรี 61.70% ไม่ได้ทำงานนอกเวลาเรียน 72.70% และมีวิธีการออมเงินโดยแบ่งเงินออมไว้ก่อนเงินที่เหลือจากการออมจะนำไปใช้ 45.70%

ผลการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลของพฤติกรรมการใช้เงิน การวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มรวมโดยวิธีการทดสอบโมเดลแบบใช้ค่าสังเกตได้ประกอบกันเป็นตัวแปรแฝง (Latent Variables) และการวิเคราะห์ที่ใช้เมตริกซ์ (Matrix) แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และความแปรปรวนร่วมเป็นข้อมูลเริ่มต้น และใช้วิธีการประมาณค่าภาวะน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimation: MLE) (Haynes, 2013) โดยใช้ข้อมูลของนักศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 807 คน เพื่อทำการพิสูจน์เส้นทางอิทธิพลของตัวแปรที่เฉพาะเจาะจง พบว่า ผลการทดสอบโมเดลความสัมพันธ์เชิงเส้นของตัวแปรทั้งหมด โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์รวมถึงมีดัชนีความกลมกลืนที่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน (ภาพประกอบ 2 และตาราง 2)

ตาราง 2 ดัชนีความกลมกลืนของโมเดลแฝง (Model Fit Information)

ค่าสถิติ	เกณฑ์พิจารณา	ค่าสถิติในโมเดล (กลุ่มรวม)
—	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ	$\chi^2 = 35.173, df = 23, p\text{-value} = 0.0500$
RMSEA	$\leq .06$	0.026
CFI	$\geq .95$	0.997
TLI	$\geq .95$	0.991
SRMR	$\leq .08$	0.015

โมเดลของกลุ่มตัวแปรแฝงจิตลักษณะเดิม (ตาราง 3) แสดงให้เห็นว่า การประเมินแก่นแห่งตน เป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดในกลุ่มนี้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่เป็นค่ามาตรฐาน เท่ากับ 0.640 รองลงมาคือ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่เป็นค่ามาตรฐาน เท่ากับ 0.558 รองลงมาคือ ความรู้ด้านการเงิน ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่เป็นค่ามาตรฐาน เท่ากับ 0.495 ส่วนตัวแปรจิตพอเพียง เป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุดในกลุ่มนี้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่เป็นค่ามาตรฐาน เท่ากับ 0.421

สำหรับโมเดลของกลุ่มตัวแปรแฝงสถานการณ์ (ตาราง 3) แสดงให้เห็นว่า สถานภาพการเงินของตนเองและครอบครัว เป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดในกลุ่มนี้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่เป็นค่ามาตรฐาน เท่ากับ 0.507 รองลงมาคือ อิทธิพลจากเพื่อนและคนรอบข้าง ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่เป็นค่ามาตรฐาน เท่ากับ 0.377 รองลงมาคือ การตัดสินใจและประเมินความสามารถการใช้เงิน ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่เป็นค่ามาตรฐาน เท่ากับ 0.374 ส่วนตัวแปรการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านเศรษฐกิจ เป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุดในกลุ่มนี้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่เป็นค่ามาตรฐาน เท่ากับ 0.360

เมื่อพิจารณาโมเดลของกลุ่มตัวแปรแฝงจิตลักษณะตามสถานการณ์ (ตาราง 3) ปรากฏว่า ทักษะคิดต่อพฤติกรรม การใช้จ่ายเงิน เป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดในกลุ่มนี้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่เป็นค่ามาตรฐาน เท่ากับ 0.453 ส่วนการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมทางการเงิน เป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุดในกลุ่มนี้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่เป็นค่ามาตรฐาน เท่ากับ 0.316 โดยค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของสมการโครงสร้าง ตัวแปรแฝงภายในของจิตลักษณะตามสถานการณ์ มีค่าเท่ากับ 0.819 (ตาราง 4)

ตาราง 3 ค่าประมาณพารามิเตอร์และค่าสถิติที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบความตรงของโมเดลปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรม การใช้จ่ายเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี (N = 807)

ตัวแปรเหตุและตัวแปรผล	ค่าประมาณพารามิเตอร์			
	คะแนนดิบ (b)	S.E.	คะแนน มาตรฐาน (β)	t
โมเดลการวัด				
สถานการณ์ (Situational Factors)				
สถานภาพการเงินของตนเองและครอบครัว	1.000	0.036	0.507	19.933***
การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านเศรษฐกิจ	1.138	0.033	0.360	24.429***
อิทธิพลจากเพื่อนและคนรอบข้าง	0.613	0.034	0.377	9.745***
การตัดสินใจและประเมินความสามารถการใช้จ่ายเงิน	0.921	0.033	0.374	17.961***
จิตลักษณะเดิม (Psychological Traits)				
ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	1.000	0.040	0.558	21.654***
การประเมินตนเอง	1.051	0.041	0.640	22.228***
ความรู้ด้านการเงิน	0.963	0.038	0.495	22.426***
จิตพอเพียง	1.114	0.031	0.421	24.969***
จิตลักษณะตามสถานการณ์ (Psychological States)				
ทัศนคติต่อพฤติกรรมทางการเงิน	1.000	0.036	0.453	26.795***
การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม	1.122	0.032	0.316	28.508***
กลุ่มพฤติกรรมทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี				
พฤติกรรมการออม	1.000	0.037	0.449	27.619***
พฤติกรรมการไต่ตรงการใช้จ่ายเงิน	1.060	0.021	0.105	31.032***
พฤติกรรมการตั้งเป้าหมายทางการเงิน	1.099	0.031	0.275	25.780***
โมเดลสมการโครงสร้าง				
สถานการณ์ → จิตลักษณะตามสถานการณ์	0.819	0.354	1.043	1.684*
จิตลักษณะเดิม → จิตลักษณะตามสถานการณ์	0.306	0.088	0.595	2.663*
จิตลักษณะตามสถานการณ์ → พฤติกรรมทางการเงิน	1.292	0.395	0.233	2.640*
สถานการณ์ → พฤติกรรมทางการเงิน	1.121	0.127	1.010	7.933***
จิตลักษณะเดิม → พฤติกรรมทางการเงิน	-0.084	0.120	-0.080	-0.664

หมายเหตุ: * $p < .05$, *** $p < .001$

ส่วนโมเดลของตัวแปรของกลุ่มพฤติกรรมทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี (ตาราง 3) แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการออม เป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดในกลุ่มนี้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่เป็นค่ามาตรฐาน

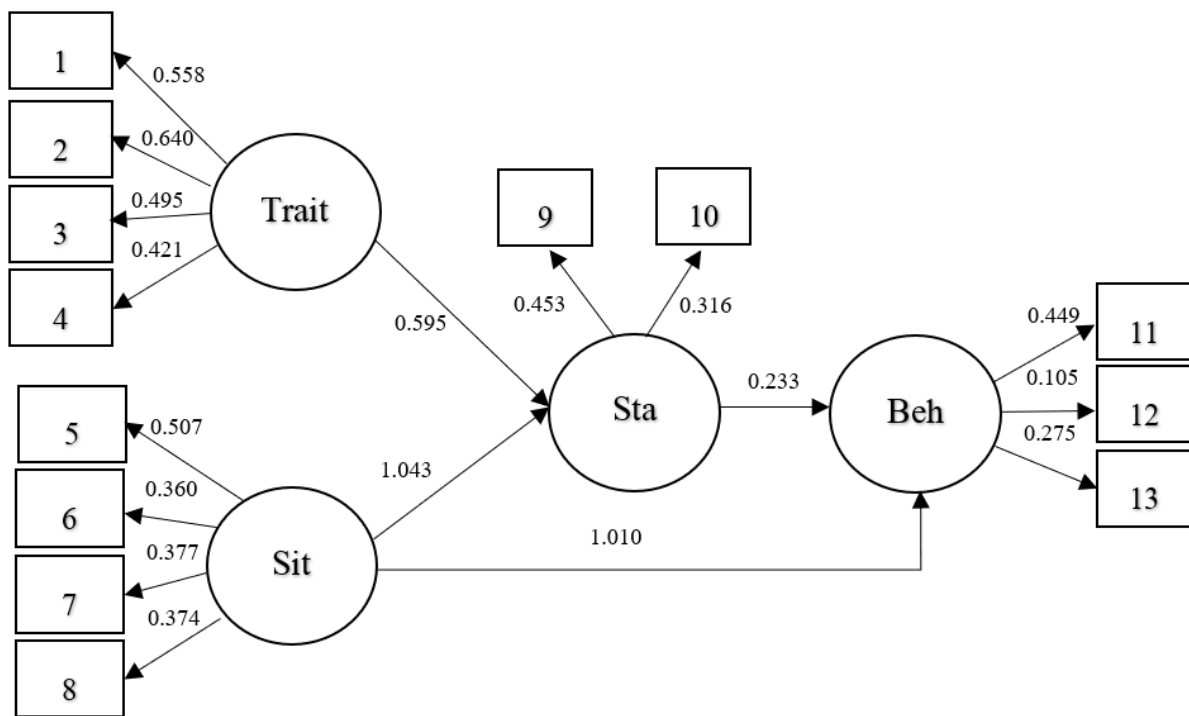
เท่ากับ 0.449 รองลงมาคือ พฤติกรรมการตั้งเป้าหมายทางการเงิน ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่เป็นค่ามาตรฐาน เท่ากับ 0.275 ส่วนพฤติกรรมการไตร่ตรองการใช้เงินเป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุดในกลุ่มนี้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่เป็นค่ามาตรฐาน เท่ากับ 0.105 โดยค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของสมการโครงสร้างตัวแปรแฝงภายในกลุ่มพฤติกรรมการใช้เงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าเท่ากับ 0.609 (ตาราง 4)

ตาราง 4 อิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของจิตลักษณะเดิมสถานการณณ์และจิตลักษณะตามสถานการณณ์ที่มีต่อพฤติกรรมการใช้เงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในกลุ่มรวม (N = 807)

ตัวแปรเชิงเหตุ		ตัวแปรเชิงผลภายในโมเดล					
		จิตลักษณะตามสถานการณณ์			พฤติกรรมการใช้เงิน		
		DE	IE	TE	DE	IE	TE
จิตลักษณะตาม	b	---	---	---	1.043	---	---
สถานการณณ์	S.E.	---	---	---	0.395	---	---
(Psychological States)	β	---	---	---	0.803	---	---
	b	1.121	---	1.121	-0.819	1.448	0.630
สถานการณณ์	S.E.	0.127	---	0.127	0.498	0.501	0.098
(Situational Factors)	β	7.933	---	7.933	-1.645	2.889	6.431
	b	-0.084	---	-0.084	0.306	-0.109	0.197
จิตลักษณะเดิม	S.E.	0.120	---	0.120	0.117	0.141	0.088
(Psychological Traits)	β	-0.664	---	-0.664	2.629	-0.773	2.249
	R^2		0.819			0.609	

หมายเหตุ: ค่า b (คะแนนดิบ), ค่า S.E. (Standard Error), ค่า β (คะแนนมาตรฐาน), ค่า DE (Direct Effects), IE (Indirect Effects), TE (Total Effects)

เมื่อพิจารณาโมเดลปัจจัยเชิงเหตุของตัวแปรแฝงภายในกลุ่มพฤติกรรมการใช้เงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี (ตาราง 3 และภาพประกอบ 2) ปรากฏว่า ตัวแปรกลุ่มพฤติกรรมการใช้เงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรกลุ่มสถานการณณ์ ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 1.010 และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากตัวแปรกลุ่มสถานการณณ์ผ่านตัวแปรแฝงจิตลักษณะตามสถานการณณ์ ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 1.043 และยังได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรแฝงจิตลักษณะตามสถานการณณ์ ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.233 สำหรับงานวิจัยนี้พบข้อสังเกตบางประการคือ ไม่พบว่ากลุ่มพฤติกรรมการใช้เงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรกลุ่มจิตลักษณะเดิม แต่พบว่าตัวแปรกลุ่มพฤติกรรมการใช้เงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากตัวแปรกลุ่มจิตลักษณะเดิมผ่านตัวแปรแฝงจิตลักษณะตามสถานการณณ์ ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.595

ภาพประกอบ 2 ผลการทดสอบความกลมกลืนของโมเดลปัจจัยเชิงเหตุด้านจิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ที่มีต่อพฤติกรรมการใช้เงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในกลุ่มรวม (N = 807 คน ทุกค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลและค่าน้ำหนักองค์ประกอบ มีนัยสำคัญที่ระดับ .05)

หมายเหตุ Sit: สถานการณ์ Trait: จิตลักษณะเดิม Sta: จิตลักษณะตามสถานการณ์ Beh: พฤติกรรมการใช้เงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 1: ลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน 2: การประเมินแก่ตนเอง 3: ความรู้ด้านการเงิน 4: จิตพอเพียง 5: สถานภาพการเงินของตนเองและครอบครัว 6: การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านเศรษฐกิจ 7: อิทธิพลจากเพื่อนและคนรอบข้าง 8: การตัดสินใจและประเมินความสามารถการใช้เงิน 9: ทศนคติต่อพฤติกรรมการใช้เงิน 10: การรับรู้ความสามารถในการควบคุม พฤติกรรมการใช้เงิน 11: พฤติกรรมการออม 12: พฤติกรรมการไต่ร踪การใช้เงิน 13: พฤติกรรมการตั้งเป้าหมายทางการเงิน

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการทดสอบโมเดลความสัมพันธ์เชิงเส้น (Linear Structural Relationship Model) ของตัวแปรทั้งหมด พบว่า สันนิษฐานสมมติฐานเพียงบางส่วน โดยโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เกือบครบถ้วน แต่ไม่พบเส้นทางอิทธิพลทางตรงจากจิตลักษณะเดิมไปสู่กลุ่มพฤติกรรมการใช้เงิน นอกจากนี้โมเดลยังมีดัชนีความกลมกลืน (Model Fit Information) เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน

หากพิจารณาโมเดลปัจจัยเชิงเหตุในกลุ่มตัวแปรแฝงจิตลักษณะเดิม พบว่า การประเมินแก่ตนเอง เป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดในกลุ่มนี้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่เป็นค่ามาตรฐาน เท่ากับ 0.640 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่าผลการวิจัยในอดีตมักปรากฏว่า การประเมินแก่ตนเองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและเป็นตัวทำนายสำคัญลำดับต้นๆ ของพฤติกรรมที่น่าปรารถนา (Yimyam, 2014; Bhanthumnavin, 2015; Supasamut, 2015; Klaykaew, 2016) สำหรับตัวแปรการประเมินแก่ตนเองนั้น เป็นตัวแปรที่อยู่ในกลุ่มจิตลักษณะเดิม ซึ่งเป็นลักษณะทางจิตใจที่ติดตัวนักศึกษามาจากประสบการณ์ที่ได้รับจากปฏิสัมพันธ์ต่างๆ เช่น อุปนิสัยส่วนตัว ครอบครัว การศึกษา พื้นฐานทางสังคม เป็นต้น และเป็นลักษณะคงที่ ไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของสถานการณ์ปัจจุบัน หากจะพัฒนาให้นักศึกษา

ไทยมีพฤติกรรมการใช้เงินที่เหมาะสมต้องพัฒนาที่ตัวแปรนี้ ซึ่งตัวแปรนี้เป็นบุคลิกลักษณะอย่างหนึ่งของนักศึกษาจากการที่นักศึกษาสามารถประเมิน หรือมองว่าตนเองมีความสามารถ มีคุณค่า สามารถควบคุมชีวิตของตนได้ (Judge, Locke, Erez & Bono, 2005) ส่วนในกลุ่มตัวแปรแฝงสถานการณ์ พบว่า สถานภาพการเงินของตนเองและครอบครัว เป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดในกลุ่มนี้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่เป็นค่ามาตรฐาน เท่ากับ 0.507 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่าผลการวิจัยในอดีตมักปรากฏว่า สถานภาพการเงินของตนเองและครอบครัวมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดพฤติกรรมการใช้เงินของบุคคลสอดคล้องกับการวิจัยของ Sereeworawitkul & Rungcharoenkitkul (2011) ศึกษาการสะสมความมั่งคั่งและรักษาสภาพคล่องทางการเงินของครอบครัว และการวิจัยของ Butnamphet (2020) ศึกษาสถานะทางการเงินส่วนบุคคลในช่วงสถานการณ์ COVID -19 สำหรับตัวแปรสถานภาพการเงินของตนเองและครอบครัวเป็นตัวแปรที่อยู่ในกลุ่มสถานการณ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมรอบตัวของนักศึกษาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความคิด การแสดงออกของพฤติกรรม และการกระทำของนักศึกษา ซึ่งตัวแปรนี้เป็นการรับรู้ของนักศึกษาถึงสถานภาพการเงินทั้งของตนเองและครอบครัว การที่นักศึกษารับรู้และเข้าใจในสถานภาพการเงินของตนเองและสถานภาพการเงินของครอบครัวก็จะทำให้นักศึกษาได้คิดไตร่ตรองในเชิงเหตุและผลอันนำไปสู่การมีพฤติกรรมการใช้เงินที่เหมาะสมกับสถานการณ์ นอกจากนี้ในกลุ่มตัวแปรแฝงจิตลักษณะตามสถานการณ์ พบว่า ทศนคติต่อพฤติกรรมการใช้เงิน เป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดในกลุ่มนี้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่เป็นค่ามาตรฐาน เท่ากับ 0.453 โดยค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของสมการโครงสร้างตัวแปรแฝงภายในของจิตลักษณะตามสถานการณ์ มีค่าเท่ากับ 0.819 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่าผลการวิจัยในอดีตมักปรากฏว่า ทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและเป็นตัวทำนายสำคัญลำดับต้นๆ ของพฤติกรรมที่น่าปรารถนา (Bhanthumnavin, 2015; Kanchom, 2010; Sakdapat, 2021; Sakdapat, 2023; Sakdapat & Kongtraipop, 2023) สำหรับตัวแปรทศนคติต่อพฤติกรรมการใช้เงิน เป็นตัวแปรที่อยู่ในกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ ซึ่งทศนคติเป็นจิตลักษณะตามสถานการณ์ของนักศึกษาที่อยู่ในรูปของความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกนี้เกิดจากความรู้เชิงประเมินค่าของนักศึกษาเกี่ยวกับสิ่งนั้น นอกจากนี้ตัวแปรทศนคติต่อพฤติกรรมการใช้เงินยังเชื่อมโยงกับทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action) (Ajzen & Fishbein, 1980) และทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior) (Ajzen, 1991) ที่อธิบายได้ว่าเมื่อนักศึกษามีทศนคติที่ดีต่อสิ่งใดหรือมีความพร้อมที่จะกระทำแล้วจะมีแนวโน้มในการมีพฤติกรรมนั้นมากขึ้น และความสำเร็จในการกระทำพฤติกรรมจะขึ้นอยู่กับทศนคติหรือความพร้อมต่อการกระทำ สำหรับตัวแปรของกลุ่มพฤติกรรมการใช้เงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า พฤติกรรมการออม เป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดในกลุ่มนี้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่เป็นค่ามาตรฐาน เท่ากับ 0.449 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่าสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Nakhon (2007) ศึกษาพฤติกรรมการประหยัดและเก็บออมเงิน Sombatwattana (2017) ศึกษาพฤติกรรมการออมของบุคคลช่วงว่างรากฐานการทำงานตอนต้น โดยค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของสมการโครงสร้างตัวแปรแฝงภายในกลุ่มพฤติกรรมการใช้เงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าเท่ากับ 0.609 จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการออมมีความสำคัญในกลุ่มตัวแปรตาม เพราะตัวแปรนี้เป็นการกระทำของนักศึกษาที่แสดงออกในลักษณะของการมีเป้าหมายที่ถูกกำหนดไว้ในแต่ละช่วงเวลาเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ของนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Buntham (2011) ที่กล่าวถึงลักษณะนิสัยของคน Gen Z เป็นกลุ่มผู้บริโภคหลักในช่องทางอีคอมเมิร์ซ ซึ่งเกิดมาพร้อมอินเทอร์เน็ตเทคโนโลยีต่าง ๆ และเติบโตมาในช่วงของความผันผวนทางเศรษฐกิจทำให้คนวัยนี้ต้องมีการวางแผนการใช้เงินและการเก็บออมทำให้การใช้เงินแต่ละครั้งต้องมีการหาข้อมูลเปรียบเทียบความคุ้มค่ากับราคาที่ต้องจ่าย

สำหรับการวิจัยนี้ทำให้ทราบแนวทางของการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เงินของนักศึกษาโดยพัฒนาจากปัจจัยเชิงเหตุที่ได้กล่าวมาข้างต้น ตัวอย่างของการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เงินเช่น การอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ด้านการเงินที่ถูกต้องให้กับนักศึกษา การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการประเมินแก่ตนเองในมิติของการไตร่ตรองการใช้เงิน การสร้างเสริมจิตสำนึกค่านิยมเกี่ยวกับการออมเพราะเมื่อเข้านักศึกษาเข้าสู่การทำงานจะได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านการเงินเพื่อทำให้เกิดการสร้างพฤติกรรมการใช้เงินที่เหมาะสมและมีความมั่นคงด้านการเงินส่วนบุคคล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในอนาคต

1) การวิจัยนี้ทำให้ทราบปัจจัยเชิงเหตุที่จะพัฒนาให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีของไทยให้มีพฤติกรรมการใช้เงินที่เหมาะสมมากขึ้นคือ ต้องเน้นการพัฒนาตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะเดิมควบคู่กับตัวแปรในกลุ่มสถานการณ์ได้แก่ ตัวแปรการประเมินแก่ตนเอง ตัวแปรสถานภาพการเงินของตนเองและครอบครัว นอกจากนี้ควรพัฒนาตัวแปรประสานในกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ได้แก่ ตัวแปรทัศนคติต่อพฤติกรรมการใช้เงินซึ่งทั้งสามตัวแปรนี้เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์และมีค่านำหนักองค์ประกอบมากที่สุดในแต่ละกลุ่ม

2) การวิจัยนี้ยังมีข้อจำกัดบางประการเพราะการศึกษาความสัมพันธ์แบบเปรียบเทียบผลวิจัยที่พบเป็นเพียงการพบปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ แม้โมเดลตั้งต้นที่มาจากรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมและได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเส้น เพื่อศึกษาตัวทำนายและอำนาจของตัวทำนายทั้งทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรเชิงเหตุ 3 กลุ่มต่อพฤติกรรม 3 ด้าน แต่ก็ยังไม่พบหลักฐานที่หนักแน่นในการแสดงความสัมพันธ์และผลระหว่างตัวแปรเหล่านี้ได้ จึงเป็นเพียงการคาดการณ์ที่ควรมีการทำการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เพื่อยืนยันผลต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- Ando, A., Modigliani, F. (1963). The Life-Cycle Hypothesis of Saving: Aggregate Implications and Tests. *American Economic Review*, 53, 55-84.
- Ajzen, I., Fishbein, M. (1980). *Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior*. Prentice- Hall.
- Ajzen, I. (1988). *Attitudes, personality, and behavior*. Dorsey Press.
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179–211. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T)
- Ajzen, I. (2002). Perceived behavioral control, self-efficacy, locus of control, and the theory of planned behavior. *Journal of applied social psychology*, 32(4), 665–683. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2002.tb00236.x>
- Baron, R. (1983). The impact of pleasant artificial scents on evaluations of job applicants. *Journal of applied psychology*, 68(4), 709–713. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.68.4.709>
- Bandura, A. (1993). Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. *Educational Psychologist*, 28(2), 117–148. https://doi.org/10.1207/s15326985ep2802_3

- Bhanthumnavin, D. (2004). *How can leader develop future orientation and self-control of Followers* The article of seminar on Thai behavioral research system solves the problem and develop youth. National Research Council of Thailand and the National Commission for Research and Development of Thai Behavioral Systems.
- Bhanthumnavin, D. (2007). *Empirical development of multi-level psychological assessments in the context of the Philosophy of Sufficiency Economy*. Research report. The Principal Project of Research & Development of the Thai Behavioral System National Research Council.
- Bhanthumnavin, D., Vanintanon, N. (2008). *Research for the development of multidimensional mental measurement tools*. The aspect of self-immunity. National Institute of Development Administration.
- Bhanthumnavin, D. (2008). Importance of Supervisory Social Support and its Implication for HRD in Thailand. *Psychology and Developing Societies*. 12(2), 155-166.
- Bhanthumnavin, D. (2009). *Principles and methods of document processing for excellence in behavioral research* (2nd ed.). AA Public Company.
- Bhanthumnavin, D. (2013). *Antecedents and consequences of mindful risk-taking behavior in secondary school students*. Complete research report. National Research Council of Thailand, Research and Development of Thai Behavioral Systems.
- Bhanthumnavin, D. (2015). *Multi-dimensional test construction of readiness and potential to become researchers in different types of individuals*. Research program multi-causal factor of readiness and potential to become researcher in university students and Thai scholars. Complete research report. National Institute of Development Administration, School of Social and Environmental Development.
- Bhanthumnavin, D. (2015). Antecedents of Mindful Risk-Taking Behavior in Secondary School Students: A Path Analytic Approach. *Warasan Phuettikammasat*, 21(1), 75-94.
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/BSRI/article/view/29900>
- Boualar, K. (2018). Psychological Characteristics and Situational Factors as Correlates of Absorption-Study Behavior of the First-Generation University Students. *Journal of Behavioral Science for Development*, 10(2), 56-82. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JBSD/article/view/130336>
- Bank of Thailand. (2020). *Survey report. Financial skills of Thailand in 2020*. Bank of Thailand.
- Buntham, W. (2011). *Thai marketing Gen Z*. Bangkok Business.

- Butnamphet, P. (2020). *Factors affecting personal financial status during the COVID-19 situation of the population in Bangkok*. Accounting Faculty of Business Administration Ramkhamhaeng University.
- Cadwallader, M. (1987). Linear Structural Relationship with latent variables: The LISREL Model. *The Professional Geographer*, 39(3), 317-326. <https://doi.org/10.1111/j.0033-0124.1987.00317.x>
- Chaisiri, N, Noknoi, C., Suwanvijit, W. (2019). Factors Affecting Saving Behavior of the People in Songkhla Province. *Nakboot Review Journal, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University*, 11(3), 129-136. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/nakboot/article/view/207345/156632>
- Chaithi, W. (2013). *A Study of Spending Behaviors of Economics Faculty Students*. Chiang Mai University. Faculty of Economics Chiang Mai University.
- Chuaychunoo, P. (2016). *Factors affecting consumer buying decisions about goods on social media*. Thammasat University.
- Dewey, J. (1933). *How We Think: A Restatement of the Relation of Reflective Thinking to the Educative Process*. D.C. Heath & Co Publishers.
- De Volder, L., Lens, W. (1982). Academic achievement and future time perspective as a cognitive–motivational concept. *Journal of personality and social psychology*, 42(3), 566–571. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.42.3.566>
- Duanginta, Y. (2006). *Research to create a future-oriented character measurement model. Self-control for students*. National Institute of Development Administration. https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_Doi=10.14457/NIDA.the.2006.136
- Haynes, W. (2013). Maximum Likelihood Estimation. In: Dubitzky, W., Wolkenhauer, O., Cho, KH., Yokota, H. (eds) *Encyclopedia of systems biology*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-9863-7_1235
- Judge, T. A., Bono, J. E., Erez, A., Locke, E. A. (2005). Core Self-Evaluations and Job and Life Satisfaction: The Role of Self-Concordance and Goal Attainment. *Journal of applied psychology*, 90(2), 257–268. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.90.2.257>
- Juntavong, A., Pooripakdee., S. (2018). Influencing Factors effect to Purchasing Decision in M-Commerce in Womenomics' *Generation Y*, 11(3), 2648-2664. https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E_Journal/article/download/161313
- Kanchom, W. (2010). *Psychosocial Factors Associated with Friends Intelligence of Lower Secondary School Students*. National Institute of Development Administration https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_Doi=10.14457/NIDA.the.2010.36

- Kowahakul, M. (2016). Personal financial management affecting the savings behavior of the population in Bangkok and its vicinity. *Economics and Business Administration Review. Journal Economics and Business Administration Review.*
- Klaykaew, K. (2016). The Influences of Socialization and Psychological Characteristics on Good Democratic Citizenship Behavior of bachelor's degree Students. *Journal of behavioral science for development, 8(2)*. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JBSD/article/view/65707>
- Liewwarin, U. (2008). *Research for the development of multidimensional measuring instruments of mental traits in the perception of virtue*. SuanSunandha Rajabhat University.
- Limsuwanrot, T. (2019). *Financial planning of high school students in Bangkok*. National Institute of Development Administration. Bureau of Library Development. <https://repository.nida.ac.th/handle/662723737/5135>
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological review, 50(4)*, 370–396. <https://doi.org/10.1037/h0054346>
- Magnusson, D., Endler, N. (1977). *Personality at the crossroads: Current issues in interactionism psychology*. LEA Publishers.
- Mowen, J., Minor, M. (1998). *Consumer Behavior*. Prentice-Hall, Inc.
- Mcquail, D. (2000). *Mass Communication Theory*. Sage Publications.
- Mcvea, H. (2005). Financial Services Regulation under the Financial Services Authority: A Reassertion of the Market Failure Thesis? *The cambridge law journal, 64(2)*, 413–448. <http://www.jstor.org/stable/4500804>
- Mongsawad, P. (2007). The philosophy of sufficiency economy and economic management. *NIDA Development Journal, 47(1)*, 159–180.
- Meekun, K. (2008). *Research for the Development of Multidimensional Rational Mental Characteristics Measurement Instruments*. Sukhothai Thammathirat Open University.
- Nakhon, R. (2007). *Psychological Integrated Causative Factors and situations related to saving behavior of junior high school students with school bank*. National Institute of Development Administration.
- Plunkett, W., Attner, R. (1994). *Introduction to Management*. Wadsworth.
- Phaopun, N. (2008). *Motivating Factors for Consumers to Make Decisions to Buy Products via Website*. graduate school Sripatum University.
- Panthongkhum, N., Numniem, S. (2016). Factors Related to the Behavior of Financial Discipline of Undergraduate Students, Kasetsart University, *Kamphaeng Sean Campus, 9(2)*, 1890- 1900. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/72496/58354>

- Piamsiltham, P. (2017). Psychosocial factors and situations related to financial management behavior of government teachers Under the Bangkok Primary Education Service Area Office. *Warasan Phuettikammasat*, 23(1), 205–224. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/BSRI/article/view/76136>
- Panmueng, I. (2017). *Financial planning and management of divorced single mothers in Bangkok*. Ramkhamhaeng University.
- Praneetvatakul, B. (2017). Psychosocial Correlates of Communicable Disease Preventive Behavior in Public Places for Undergraduate Students. *Journal of behavioral science for development*, 10(1), 83–102. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JBSD/article/view/99679>
- Phasri, P. (2021). Family viewpoints and needs for assistance in caring for patients' terminal cancer. *Thai journal of nursing council*, 30(4), 57–71. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/TJONC/article/view/47184>
- Rotter, J. (1966). Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychological monographs: general and applied*, 80(1), 1–28. <https://doi.org/10.1037/h0092976>
- Rothbard, M. (1991). The end of socialism and the calculation debate revisited. *Rev Austrian Econ*, 5, 51–76. <https://doi.org/10.1007/BF02426928>
- Ratchaphatayakom, T. (2011). Causal Factors of School Bank Project, Family and Psychological Immunity Related to Thrift Behaviors of Secondary Students in Bangkok. *Warasan Phuettikammasat*, 18(2). <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/BSRI/article/view/2212>
- Smyth, D. J., Montgomery, E. B., Flavin, M. (1993). Toward a Theory of Saving. In J. H. Gapinski (Ed.), *The Economics of Saving* (pp. 47-107). Springer Netherlands. https://doi.org/10.1007/978-94-017-3294-9_2
- Stufflebeam, D. L. (2007). *CIPP evaluation model checklist: A tool for applying the CIPP Model to assess long-term enterprises*. <http://www.wmich.edu>.
- Stufflebeam, D., Shinkfield, A. (2007). *Evaluation theory, models, & applications*. San Francisco.
- Sutin, T. (2008). *Social Psychology*. Nakhon Si Thammarat: Walailak University.
- Sitthiphon, K. (2009). *Factors influencing personal financial planning of the people in Bangkok*. Bangkok University.
- Sanwiroj, P. (2010). *Expenditure Behavior of Student Funds*. Education Loan Prince of Songkla University, Hat Yai Campus. Master of Arts, Songkhla Nakarin University.
- Sereeworawitkul, C., Rungcharoenkitkul, P. (2011). *Accumulation of wealth and maintaining the financial liquidity of the family*. Wide-angled Economics Monetary Policy Group.

- Samutcheewa, T. (2013). *Financial and debt management of farm households in Ban Noen Yang, Huai Raeng Sub-district, Mueang District, Trat Province*. <https://opac01.stou.ac.th/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=142630>
- Seritrakun, V. (2014). Factors Predicting Saving Behavior of Students in Bangkok Metropolitan Area. *Suthiparita Journal*. 28(85).
- Supasamut, D. (2015). *Integration of Psychological and Situational Antecedents of Work Behavior in Cabin Crew*. National Institute of Development Administration.
- Sombatwattana, P. (2017). Psychological and Social Situational Factors Related to the Money of Government Teachers in Bangkok Primary Educational Service Area Office. *Warasan Phuettikammasat*, 23(1), 205–224. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/BSRI/article/view/76136>
- Sarapirom, K., Sarkar, H. (2018). *Study of sufficiency economy philosophy and its impact on individuals, communities, and organizations*. *Interdisciplinary Research Review*, 13(1), 8–12. <https://ph02.tci-thaijo.org/index.php/jtir/article/view/126179>
- Sakdapat, N. (2021). Psychosocial Factors Related to the COVID-19 Prevention Behaviors of Undergraduate Students. *Warasan Phuettikammasat*, 27(2), 39-61. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/BSRI/article/view/248262>
- Sakdapat, N. (2021). Psychological Characteristics and Situational Factors as Correlates of Online Learning Preparation Behavior of Undergraduate Students. *Journal of social development*, 23(2), 106-131. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsd/article/view/253733>
- Sakdapat, N., Kongtraipop, V. (2023). Psychological and Situational Integrated Causal Factors Related to Traffic Rule Compliance Behavior of High School Students. *Warasan Phuettikammasat*, 29(1), 76–101. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/BSRI/article/view/259492>
- Sakdapat, N. (2023). Psychosocial Factors Correlated with Cooperation Skills in New Normal of Undergraduate Students. *Journal of Behavioral Science for Development*, 15(1), 83–107. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JBSD/article/view/257979>
- Thoresen, C., Mahoney, M. (1974). Behavioral self-control. New York: Holt,
- Tangchitprattanan, G. (2019). Buying behavior based on critical thinking on interactionism model of undergraduate students. Veridian E-Journal. *Silpakorn University*. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/174389>
- Thanyawatpornkul, R. (2020). *Success tips Great recipe for salaryman Things the boss wants But no one told the story that HR wanted to tell, but no one asked*. Change Plus.

- Ubonsai, K. (2012). Psycho-Social Factors Correlating with Drugs Abuse Preventive Behaviors among Thai Adolescence: Application of Meta-Analysis. *Warasan Phuettikammasat*, 10(2), 21-40. <http://bsris.swu.ac.th/jbsd/612/2kreangsak21-40.pdf>
- Venkatesh, V., Morris, M., Davis, G., Davis, F. (2003). User acceptance of information technology: Toward a unified view. *MIS Quarterly*, 27(3), 425–478. <https://doi.org/10.2307/30036540>
- Yimyam, A. (2014). Construction and Validation of Peer Safety Exchange Behavior Scale in Undergraduate Students and Its Measurement Invariance. *Journal of social development*, 16(2). <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jbsd/article/view/28918>